Beheerplan Landje van Gruijters

2026-2033

Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters

Eef van Huijssteeden en Johan Stuart

Het Landje van Gruijters in december 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding ... 3

2. Ligging en status ... 3

3. Aanwezige natuurwaarden ... 6

Vogels ... 6

Zoogdieren ... 7

Vlinders ... 8

Planten ... 8

4. Gerealiseerde maatregelen tot 2025 ... 8

2017 ... 8

2018 ... 8

2021 ... 8

2023 ... 8

2025 ... 8

5. Beheerdoelen 2026-2034 ... 9

Doelsoorten ... 10

Doel 1: voldoende openheid ... 10

Doel 2: voldoende rust ... 10

Doel 3: optimaal waterpeil ... 10

Doel 4: grote biodiversiteit ... 11

6. Beheer 2026-2033 ... 11

Beheer van het waterpeil ... 11

Graslandbeheer ... 12

Beheer van broedeilanden ... 13

Rietbeheer ... 13

Overig beheer ... 13

Beheerkalender ... 14

Beheermonitoring en verder onderzoek ... 14

7. Overige activiteiten en aandachtspunten ... 14

8. Communicatie ... 15

Doelgroepen ... 15

Boodschap ... 15

Communicatiemiddelen ... 15

Literatuurlijst ... 17

Bijlage 1. Beheerkalender voor het jaarlijkse onderhoud ... 18

1. Inleiding

Sinds 2016 beheert een groep vrijwilligers het Landje van Gruijters bij Spaarndam officieel. Daarvoor waren er ook al omwonenden en vogelaars actief in het gebied met beheerwerkzaamheden. Maar in 2016 werd op verzoek van Spaarnwoude Park de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters opgericht. Het beheerplan dat in 2017 door de Stichting werd opgesteld, liep tot 2025. Vandaar dit nieuwe beheerplan. In grote lijnen blijft het beheer op dezelfde voet doorgaan, maar er zijn wel wijzigingen. Vooral door uitgevoerde inrichtingsmaatregelen (twee broedeilanden zijn aangelegd), toegenomen kennis van het gebied en nieuwe beheerinzichten. Was het beheer oorspronkelijk vooral gericht op vogels, nu nemen we ook de flora en zoogdieren mee. We besteden in dit plan extra aandacht aan het woekeren van Pitrus en Riet. We werken nauw samen met de pachter. Het werk van de Stichting wordt financieel mogelijk gemaakt door giftgevers, periodieke schenkers, sponsors en excursiedeelnemers. Twee partijen verdienen extra aandacht. De Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland waarvan we jaarlijkse een bijdrage ontvangen en de J.C. Ruigrok Stichting. In 2017 ontvingen we geld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud en allerlei inrichtingsmaatregelen en in 2025 een gift voor het verduurzamen van de activiteiten. Ook veel dank aan alle particuliere giftgevers.

2. Ligging en status

Landje van Gruijters in cijfers
Oppervlakte: 9 ha
Waterpeil: circa -0,25 tot -0,48 cm NAP
Aantal broedvogels: 142 paar (situatie in 2025)
Aantal broedvogelsoorten: 32 (situatie in 2025)
Hoogste aantal Grutto's: 1400 in 1992
Aantal soorten vogels waargenomen: 182*
Aantal alle soorten (incl. planten, insecten e.d.): 653*
*Bron: waarneming.nl

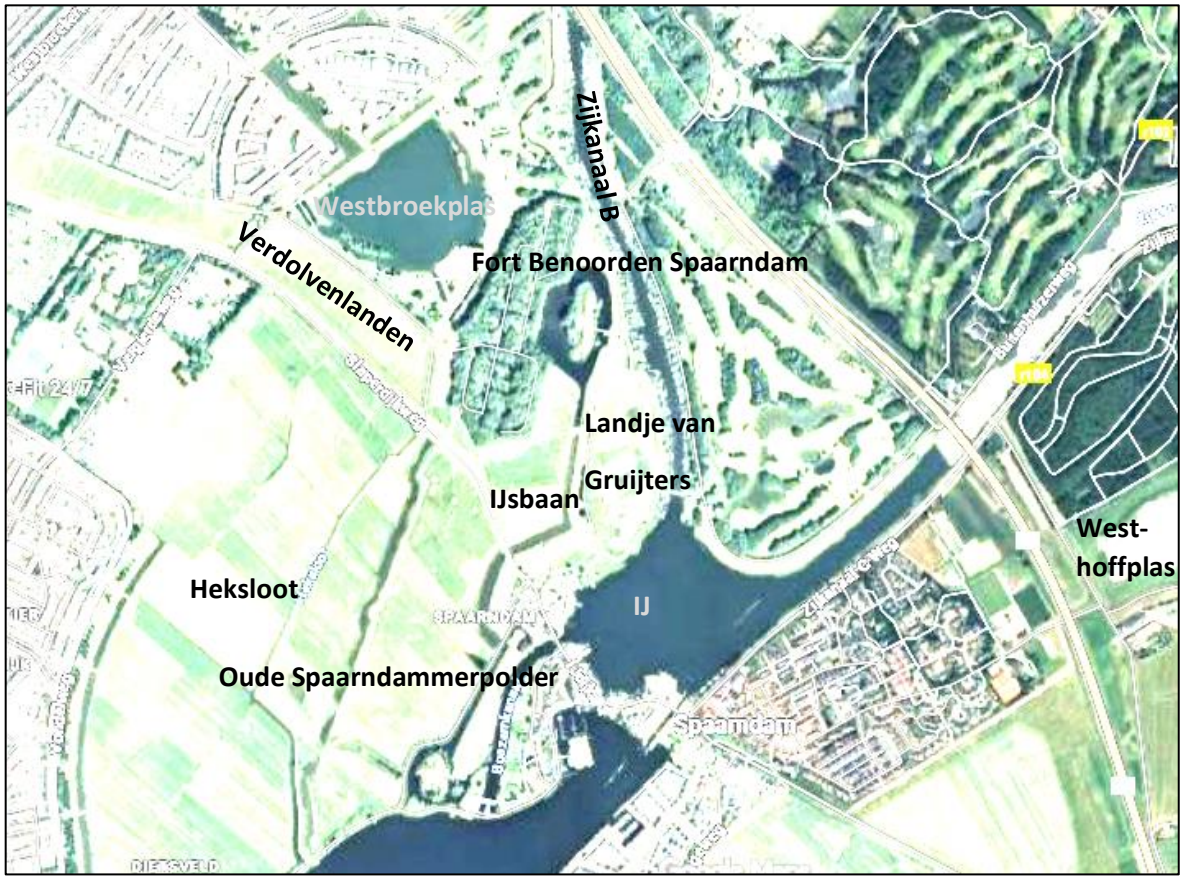

Figuur 1 Ligging van het Landje van Gruijters ten opzichte van omliggende natte gebieden

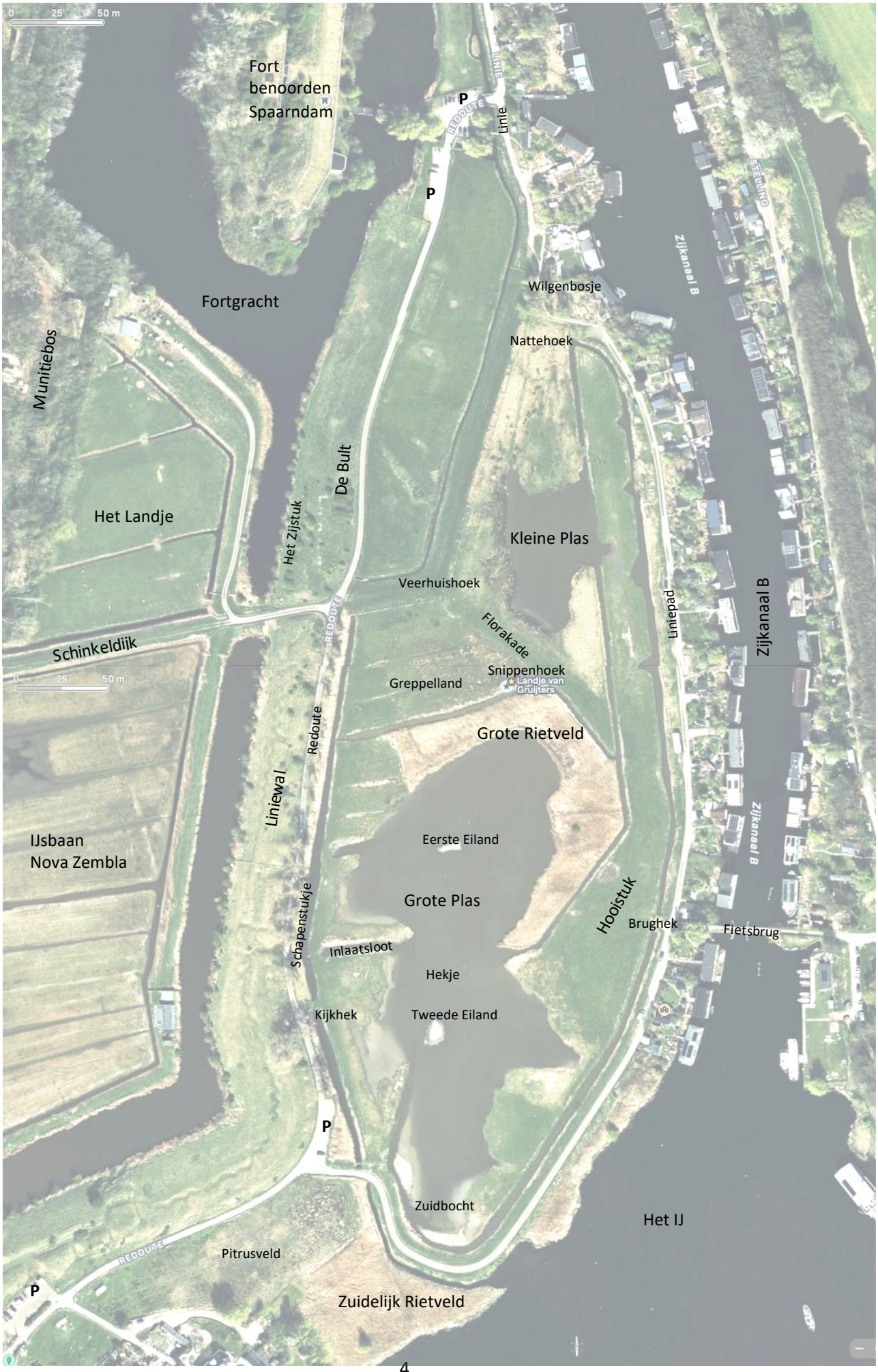

Toponiemen Landje van Gruijters, 2026

Het Landje van Gruijters ligt ten noorden van Spaarndam aan het IJ. Het is een boezemland, dat wil zeggen dat het via een door ons te bedienen hevel door de sloot langs de Redoute in verbinding staat met het boezemwater van het IJ en de Zijkanalen B en C.
Het Landje is gelegen in het midden van Spaarnwoude Park, het recreatiegebied tussen Haarlem en Amsterdam, beheerd door het recreatieschap Spaarnwoude. Het ligt ook in het Nationaal Landschap De Stelling van Amsterdam. Aan de westzijde loopt langs de Redoute een Liniewal die Fort benoorden Spaarndam verbindt met Fort bezuiden Spaarndam. Even ten noorden van het landje ligt Fort benoorden Spaarndam met een brede fortgracht. In het Landje zelf zijn nog restanten van de stelling aanwezig, zoals de fundering van voormalige loodsen. Het recreatieschap is momenteel in gesprek met een partij voor het toekomstige gebruik en beheer van Fort benoorden. In figuur 2 introduceren we de door ons en door de boer gehanteerde namen van delen van het Landje van Gruijters en omgeving.

Het gebied heeft een status als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). In het Natuurbeheerplan 2026 heeft de provincie Noord-Holland op 30 september 2025 per gebied vastgesteld wat de natuurdoelen zijn en welke zogenaamde beheertypen er gelden. Van beheerders van deze natuurgebieden wordt verwacht dat zij hun beheer uitvoeren, gericht op de instandhouding van de beheertypen. De wijze waarop de instandhoudingsverplichting wordt ingevuld, is aan de beheerder zelf.
Het water van het Landje valt onder het beheertype N04.02 zoete plas. Dat is enigszins opmerkelijk aangezien het Landje een licht brak karakter heeft. Globaal 1 gram zout per liter water of 1000 mg/liter. We hebben het voornemen om hierover met de provincie te overleggen. Het gaat volgens een bijlage bij het Natuurbeheerplan om grote en kleine wateren met voedselrijk, vrij helder, (vrijwel) stilstaand water, waarin waterplanten groeien en verlanding vanaf de oever plaatsvindt. De variatie hangt af van verschillende factoren zoals wind, stroming van het water, diepte, grondsoort, helderheid van het water, aanwezigheid van slib of bagger en het aanbod van voedingstoffen en mineralen. Aldus het beheerplan van de provincie.

Figuur 3. Natuurbeheertypen uit Natuurbeheerplan Noord-Holland 2026

De rest van het Landje behoort tot het beheertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland. Dit zijn graslanden die zoals de naam al zegt kruidenrijk zijn. Het grasland wordt meestal extensief beweid of gehooid en niet of slechts licht bemest. Kruiden- en faunarijk grasland wordt bij een goede kwaliteit gekenmerkt door variatie in

structuur (ruigte en plaatselijk struweel, hogere en lage vegetatie) en een begroeiing die rijk is aan kruiden en kleine fauna. Gradiënten binnen (grond)waterpeil en voedselrijkdom zorgen voor diverse vegetatietypen. Het type is o.a. van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren. In grote lijnen komt dit overeen met de situatie in het Landje van Gruijters.

3. Aanwezige natuurwaarden

Vogels

Het hele jaar is het Landje van Gruijters een interessant gebied, maar in het voorjaar krijgt het gebied de meeste aandacht. Dat komt omdat het vooral in maart als verzamelplaats gebruikt wordt door een grote groep Grutto's. Ooit werden er 1400 van deze prachtige vogels geteld, de laatste jaren varieert het maximumaantal tussen 131 en 279 stuks. Deze daling komt vooral door de landelijke daling van het aantal Grutto's. Door onderzoek van Melman en Jonker (2022) weten we dat de Grutto's vooral rode muggenlarven eten. Dit geldt waarschijnlijk ook voor veel andere steltlopers en eenden.
In tabel 1 staat een overzicht van de aantallen broedende water- en rietvogels in het Landje van Gruijters. Om de vogels veilig te laten broeden zijn er twee eilandjes aangelegd. Die zijn een succes. In het voorjaar broedt er een flink aantal Kokmeeuwen, Kluten, Visdieven en waarschijnlijk ook een paar Kleine Plevier.
In het voorjaar zijn er allerlei trekvogels te zien zoals Witgat, Groenpootruiter en Tureluur. Voor deze soorten is het belangrijk dat het waterpeil in het voorjaar langzaam zakt zodat er slikranden ontstaan. In het rietveld zingen Rietzangers, Rietgorzen, Kleine Karekieten en soms de Blauwborst.
In de zomer zijn vaak jonge Grutto's aanwezig in het Landje om op te vetten voor hun trek naar het zuiden. Ook allerlei steltlopers zijn dan weer op trek. Kemphaan, Oeverloper en Bosruiter maken bijvoorbeeld gebruik van het drooggevallen slik. De Wintertaling is een groot deel van het jaar met meer dan 100 exemplaren te vinden in het Landje, alleen in de broedtijd verdwijnt de soort naar noordelijk gelegen gebieden. In augustus zijn ze al weer terug.
Tijdens de herfst en winter hebben de eenden en ganzen het gebied voor hen zelf. Naast Wintertalingen, zijn er Slobeenden, Bergeenden en Grauwe Ganzen. Deze laatste soort komt 's nachts naar het ondiepe water om er veilig de nacht door te brengen. In deze tijd is de Waterpieper vaak te zien. Tot meer dan 30 exemplaren slapen in het rietveld ten zuiden van het Landje van Gruijters.
Mindel Timmermans heeft het gebruik in de loop van het jaar op een rijtje gezet voor de meest algemene soorten (Timmermans, 2024).

Broendende Kokmeeuwen op het Eerste Eiland.

Soort	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Knobbelzwaan	0	0	0	1	0	0	0	0
Grauwe Gans	5	9	5	5	20	15	14	13
Soepgans (of Parkgans)	3	2	7	3	1	4	2	1
Grote Canadese Gans	0	1	1	1	1	0	0	1
hybride Brandgans x Canadese Gans	0	0	0	1	1	0	1	1
Nijlgans	1	3	1	1	0	1	1	2
Bergeend	3	2	3	3	8	3	3	4
Krakeend	8	4	4	4	3	5	4	4
Wintertaling	0	1	1	0	0	0	1	0
Wilde Eend	9	11	12	11	12	15	11	8
Soepeend (of Parkeend)	1	1	1	2	3	3	1	2
Slobeend	2	2	1	1	2	1	1	0
Kuifeend	0	0	0	1	2	4	4	2
Fazant	0	0	0	0	1	1	2	4
Waterral	1	0	0	0	0	0	0	0
Waterhoen	3	3	2	1	3	3	3	5
Meerkoet	10	10	12	11	9	9	10	7
Scholekster	1	0	1	0	0	1	0	1
Kluut	5	15	16	30	14	14	7	12
Kleine Plevier	1	2	1	2	2	1	0	1
Kievit	2	2	2	1	0	0	0	0
Grutto	2	0	1	0	1	0	0	0
Tureluur	1	3	4	2	3	2	1	4
Kokmeeuw	0	0	0	8	46	56	66	34
Visdief	1	1	2	5	7	3	8	20
Koekoek	1	1	1	1	1	1	1	1
Witte Kwikstaart	1	1	1	1	2	1	2	1
Blauwborst	0	2	1	2	1	1	1	1
Rietzanger	1	3	3	4	2	3	4	4
Bosrietzanger	2	0	2	1	0	1	0	0
Kleine Karekiet	4	3	2	5	3	4	3	1
Zwarte Kraai	1	1	1	1	1	0	1	0
Rietgors	1	1	1	1	2	1	2	1

Tabel 1. Aantal broedparen per soort water- en rietvogels in het Landje van Gruijters (gebied binnen Redoute en Liniepad). Geteld volgens BMP-methode van Sovon. Exclusief enkele bos- en tuinvogelsoorten.

Zoogdieren

Door het gebruik van wildcamera's is er veel bekend geworden over de zoogdieren die in het gebied voorkomen. Deze camera's zijn in 2025 aangeschaft met geld van de J.C. Ruigrok Stichting. Zo werden Bruine Rat, Egel, Steenmarter, Vos en Hermelijn met de camera's betrapt. Ook Hazen zijn vaak in het gebied aanwezig. Tijdens veldwerk werden diverse muizensoorten vastgesteld: Waterspitsmuis, Noordse Woelmuis (foto), Dwergmuis en Huismus.

Vlinders
Er komen weinig dagvlinders in het gebied voor, dit ondanks het extensieve graslandbeheer. De meeste vlinders worden trouwens gezien op en rond de Liniedijk die langs het Landje van Gruijters loopt. De laatste Argusvlinder is op 29 september 2022 gezien. Dat is jammer want deze grasspecialist zou het in theorie goed moeten kunnen doen in het Landje van Gruijters. Maar ook landelijk gaat deze vlindersoort sterk achteruit.

Planten
Er zijn geen gebiedsdekkende inventarisaties uitgevoerd, maar er wordt wel steeds meer op planten gelet. In het water is Slijkgroen gevonden, kenmerkend voor droogvallend slib. Ook groeien er een aantal zoutindicatoren zoals Moeraszoutgras, Zilte Schijnspurrie, Heen, Moerasmelkdistel en Goudknopje. Deze laatste bloeit elk jaar over grote oppervlakten.
Door allerlei oorzaken groeit er op steeds meer plekken Riet en Pitrus. Dat is jammer want veel van de vogelsoorten die op het Landje van Gruijters broeden of verblijven houden namelijk van openheid en een goed uitzicht om roofvogels aan te zien komen. Door het vele Riet wordt ook het zicht op de vogels minder. Omdat het Landje graag bezocht wordt door vogelaars, vinden we dit een belangrijk aspect.

4. Gerealiseerde maatregelen tot 2025

Door de activiteiten van de vrijwilligers en met financiële steun van onder andere de J.C. Ruigrok Stichting zijn er diverse eenmalige inrichtingsmaatregelen uitgevoerd. Terwijl in het vorige beheerplan beschreven werd wat de plannen waren, kunnen we nu tevreden terugkijken op een aantal geslaagde maatregelen. Hieronder worden ze in chronologische volgorde genoemd

2017
Aanbrengen van eigen stroomaansluiting. Deze wordt gebruikt voor onder meer het anti-vossen-schrikdraad en vanaf 2025 voor de pomp.
Verplaatsen van waterinlaat of hevel. De buis is uitgevoerd met een afsluiter en krooshek. De inlaat moest verplaatst worden vanwege de betere doorstroom op de huidige locatie.

2018
Aanleg Eerste broedeiland. Dit eiland is elk voorjaar bezet met tientallen nesten.
Kunstnesten voor Bergeenden. Het is onzeker of deze gebruikt worden.
Nestwand voor IJsvogel. Deze is helaas dichtgegroeid met riet.
Nieuwe damhekken en nieuwe afrasteringen. Deze houden het vee binnen, het publiek buiten en verfraaien het Landje.
Vijf informatiepalen per landschapstype met een doorverwijzing via een QR-code naar de website.
Insektenhotel. Dit is een cadeau van de Stichting Natuurlijk Spaarnwoude.
Kunstnesten voor Boerenzwaluwen in voorraadkamers in Liniedijk. Vrijwel elk jaar wordt er een enkele gebruikt.

2021
Aanleg Tweede broedeiland. Hierbij is een bestaand rieteiland omgevormd tot geschikt broedbiotoop voor Kluut en Visdief. Ook dit eiland is vanaf de aanleg goed bezet met nesten.
Versterken dam
Plaatsing klepduiker in waterinlaat. Hierdoor hebben we meer grip op het waterpeil. Er stroomt wel water uit het Landje, maar niet het gebied in. Tenzij de klep omhoog geplaatst wordt, dan kan het water vrijelijk in en uit stromen.
Plaatsing vaste verrekijker. Geschenk van Spaarnwoude Park

2023
Plaatsing Scholeksterplateau. Elders in Noord-Holland worden deze volop gebruikt.

2025
Aanschaf pomp om waterpeil te laten zakken in nat voorjaar of zomer. In het voorjaar en zomer zijn de jongen van broedvogels en trekvogels afhankelijk van ondiep water en slikranden om te foerageren. Gezien de natte

zomers van de laatste jaren, zijn we blij het waterpeil te kunnen regelen. Gefinancierd door J.C. Ruigrok Stichting.

Elk jaar plaatsen we tussen maart en juli een anti-vossen-schrikdraad.

Maaien met de zeis om het gebied open te houden voor vogels en vogelaars.

5. Beheerdoelen 2026-2034

Het Landje van Gruijters maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Het natuurbeheerplan kent twee beheertypen:

- Kruiden en faunarijk grasland (12.02)
- Zoete plas (4.01)

In de praktijk richten we ons bij het beheer van het Landje van Gruijters tot nu toe vooral op

- Een goede plek voor Grutto's en andere watervogels om te pleisteren en voedsel te zoeken
- Een veilig broedgebied voor kolonievogels (Kluut, Kokmeeuw en Visdief)

De beheermaatregelen tot nu toe bestaan vooral uit maaien en afvoeren van Riet en Pitrus en het beschermen van de broedende vogels.

Knelpunten in het ecologisch functioneren van het Landje van Gruijters die aandacht vragen in dit beheerplan:

- Daling van de bodem waardoor de plassen steeds groter worden. Waardoor dit komt is onbekend.
- Daling van het aantal pleisterende Grutto's in het voorjaar. Hier kunnen we niets aan doen omdat het de afname van broedende Gruuto’s in de regio weerspiegeld.
- Toename van Riet en ruigte gaat ten koste van de openheid wat nadelig is voor pleisterende vogels in de ondiepe plassen.
- Verbetering van de openheid door omvorming van hoge bomenrij langs de Redoute naar een rij lage knotwilgen.

Doelsoorten

Bij het beheer van het gebied hebben we een aantal doelsoorten voor ogen. De doelsoorten staan in tabel 2. Het gaat om soorten die karakteristiek zijn voor het Landje of gezien het karakter van het Landje aldaar in de toekomst (weer) kunnen voorkomen.

Periode	Doelsoorten	Toelichting
Augustus - februari	Wintertaling, Slobeend, Smient, Bergeend, Grauwe Gans, Nijlgans, Grote Canadese Gans, Watersnip, Kievit, Waterpieper	Foerageren, rusten, slapen
Februari – Mei en Juli-september	Lepelaar, Grutto, Kemphaan, Groenpootruiter, Bosruiter, Witgat, Oeverloper	Opvetten, rusten, slapen, foerageren
Maart - Augustus	Kluut, Tureluur, Kleine Plevier, Bergeend, Visdief, Kokmeeuw, IJsvogel, Cetti's Zanger, Blauwborst, Rietanger, Rietgors	Foerageren, broeden
Jaarrond	Noordse Woelmuis Moeraszoutgras, Goudknopje, Slijkgroen Argusvlinder	Voortplanting Geschikte groeiplaats Voortplanting

Tabel 2 Doelsoorten

Doel 1: voldoende openheid

Openheid is belangrijk voor veel van de vogelsoorten die het Landje gebruiken. Ze houden van open landschappen waar ze goed om zich heen kunnen kijken. Dit is waarschijnlijk omdat ze dan roofvogels en roofdieren op tijd aan zien komen. Dit is jaarrond van belang, maar vooral tijdens het broedseizoen en als de oudervogels de jongen moeten beschermen. De jongen van de meeste doelsoorten zijn namelijk nestvlieders. Ze verlaten bijna meteen het nest om zelf hun kostje bij elkaar te scharrelen, onder waakzaam oog van hun ouders. Openheid is hierin het sleutelwoord. Het is daarom belangrijk dat gras, Riet, Pitrus en opschietende boompjes niet te hoog worden.

Openheid wordt behouden door begrazing en maaibeheer. Ook de Populieren langs de Redoute verstoren de openheid. Het is wenselijk voor de openheid van het gebied en het broedsucces van de vogels dat de hoge Populieren langs de Redoute vervangen worden door knotwilgen. In de afgelopen jaren zijn enkele populieren die door ouderdom voor gevaar konden zorgen, verwijderd. Ook is er een boom omgewaaid tijdens zomerstorm Poly. Ons doel blijft alle populieren op termijn te laten vervangen door knotwilgen. Deze zijn beter voor de vogels en ook goed passend in het landschap. Deze zijn bovendien eenvoudig door vrijwilligers te beheren. Spaarnwoude Park is de beheerder van de populieren.

Doel 2: voldoende rust

Rust is voor de vogels en andere dieren jaarrond belangrijk. Vogels moeten ongestoord kunnen foerageren en rusten, zodat ze energie op doen hun overlevingskans en broedsucces vergroot wordt. Potentiële verstoring bestaat uit opjagen van vogels door mensen en honden (als zij het gebied betreden) en predatie van eieren en kuikens door katten, Bruine Ratten, Vossen, meeuwen, roofvogels, Blauwe Reigers, Eksters, Zwarte kraaien en Kauwen. Rust wordt behouden door niet toe te staan het Landje te betreden (behoudens onderhoudswerkzaamheden) en door te zorgen dat het verkeer over de Redoute en het Liniepad beperkt blijft tot lokaal verkeer.

Doel 3: optimaal waterpeil

Het water op het Landje van Gruijters is ondiep. De twee plassen en de sloten staan met elkaar in verbinding en hebben hetzelfde peil. De plassen maken het gebied bijzonder, want in ondiep water kunnen veel eenden en steltlopers hun voedsel vinden. Daarnaast is ondiep water een veilige slaapplaats. In het voorjaar slapen de Grutto's hier en 's zomers gebruiken veel ganzen het ondiepe water om te slapen.
Het waterpeil in een gebied bepaalt in sterke mate welke vogels er komen. Water van 20-40 cm diepte is o.a. geschikt voor grondeleenden, zoals de Slobeend. Verder trekt het reigerachtigen en grotere steltlopers zoals Lepelaars en Grutto's. Naarmate het water ondieper wordt, wordt het geschikt voor de kleinere steltlopers zoals Witgatje en Tureluur. Als de bodem droogvalt tot slik wordt het ook geschikt voor Kleine Plevier en Oeverloper.

Ons doel is om in het juiste seizoen het juiste waterpeil aan te bieden, zodat soorten die er op dat moment zijn een geschikt biotoop wordt aangeboden. Het natuurlijk verloop van het waterpeil moeten we soms wat bijsturen door gebruik van de hevel of een pomp. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met hevige regenval waardoor het streefpeil niet bereikt wordt.

Doel 4: grote biodiversiteit

Door de ontdekking van bijzondere planten in delen van het gebied streven we in dit plan ook naar behoud en versterking van vegetaties uit het Zilverschoonverbond die kenmerkend zijn voor voedselrijke omstandigheden met een wisselend waterpeil. Dit heeft ook voordelen voor grasvlinders als Hooibeestje en Argusvlinder. De natte delen met vochtige ruigtekruiden fungeren ook als leefgebied voor de zeldzame Noordse Woelmuis. Door de hoogteverschillen in het gebied kunnen de planten- en diersoorten de wisselende waterstanden goed aan en zijn de populaties ook bestand tegen de gevolgen van de klimaatverandering.

6. Beheer 2026-2033

Bij beheer gaat het om periodiek terugkerende werkzaamheden. We maken onderscheid tussen waterbeheer (waterpeil- en kwaliteit, nr. 1 op beheerkaart), graslandbeheer (nr. 2), broedeilandenbeheer (nr. 3) en het rietbeheer (nr. 4).

Figuur 4 Beheervakken op het Landje van Gruijters

Beheer van het waterpeil

De hoeveelheid water op het Landje varieert. De seizoenen zorgen voor een natuurlijk peilverloop: in de winter en het voorjaar staat het waterpeil hoog en in de zomer en het begin van de herfst laag. Het peil in de plassen en sloten binnen het Landje van Gruijters is gelijk omdat ze met elkaar in verbinding staan. Bij een peil van ongeveer 60 cm-NAP zijn de twee plassen drooggevallen. Alleen in een deel van de sloten staat dan nog wat water. Het droogvallen hoeft geen probleem te zijn, omdat de vissenpopulatie dan wordt geremd en dat is weer goed voor bijvoorbeeld de dansmuggenpoplutie, het belangrijkste voedsel van veel vogels.
Het waterpeil regelen we met een hevel en een pomp. De hevel bevindt zich aan de westzijde bij de Redoute. Door de hevel open te zetten kan water het gebied uitstromen (als het waterpeil op het Landje hoger is dan in het buitenwater) of instromen als de klep open staat (andersom). Het in te laten water is licht brak. Dat komt omdat het in verbinding staat met het IJ en Noordzeekanaal, dat zout water ontvangt via de sluizen bij IJmuiden. Met de hevel kunnen we dus niet actief het waterpeil regelen. Sinds 2025 kunnen we een pomp gebruiken aan de oostzijde van het Landje. Hiermee kunnen we actief water het gebied uitpompen naar Zijkanaal B. Het beheer is gericht op het handhaven van een waterpeil van ca. 25 cm -NAP in het winterhalfjaar tot ca. 48 cm -NAP aan het einde van de zomer, zie tabel 3 en figuur 5.

Aanpassing van het waterpeil is nodig als het peil meer dan 10 cm afwijkt van het streefpeil. Grotere afwijkingen hebben te veel effect op de vogels, vissen, macrofauna en het gebruik door de boer. Een hoge waterstand in de nawinter, van ongeveer half januari tot half februari, zorgt voor een uitgestelde groei van gras en kruiden in het voorjaar. Een lage waterstand in de zomer zorgt voor voldoende gras voor het vee en het winnen van hooi. Dit is natuurlijk belangrijk voor de pachter.

Seizoen	Diepte water	Streefpeil	Doelsoorten
Najaar en winter (okt – feb)	20 – 30 cm	25 cm -NAP	(grondel)eenden, groeiseizoen gras vertragen
Voorjaar (mrt/apr)	10 – 30 cm	30-40 cm -NAP	Grutto, Kemphaan, Tureluur
Zomer (mei-sep)	5 – 15 cm	48 cm -NAP	Steltlopers, jonge vogels

Tabel 3 Streefpeilen op het Landje van Gruijters

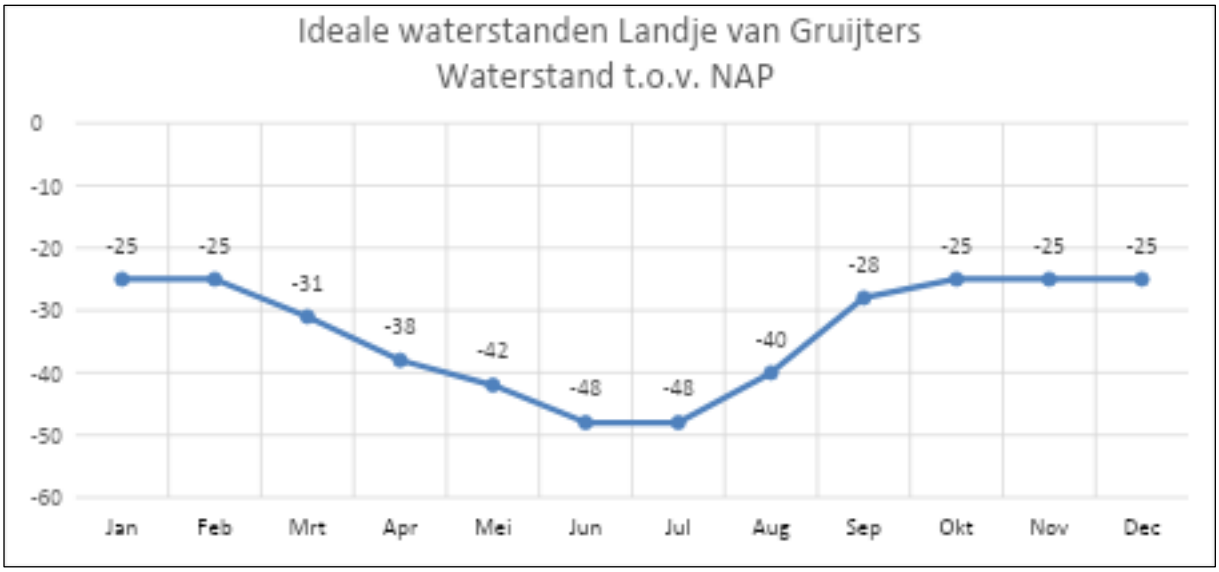

Figuur 5 Ideale streefpeilen op het Landje van Gruijters gedurende het jaar

Graslandbeheer

Rondom de plassen bevinden zich graslanden. Op het grasland grazen diverse soorten ganzen, eenden en Meerkoeten. Op sommige plekken staan ook kruiden zoals Knoopkruid; daarin vinden Putters zaden. Bijzonder is het zogenaamde Greppelstuk, direct ten noorden van het rietveld. Hier komen plantensoorten voor die kenmerkend zijn voor brakke milieus zoals Moeraszoutgras. In het grasland broeden ook enkele Kieviten en Tureluurs.

- ***Westelijk deel = Schapenland***
  In een groot deel van vooral het westelijk deel van het Landje overheerst Pitrus. Pitrus heeft een nadelig effect op veel watervogels en steltlopers. Het levert weinig voedsel en geeft dekking aan roofdieren. Met begrazing alleen lukt het niet de Pitrus te laten verdwijnen. Schapen of koeien eten geen pitrus.
  Dit deel wordt 1 of 2 keer per jaar gemaaid door de pachter. De Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters betaalt dit. Omdat er in de natste delen niet machinaal gemaaid kan worden, is er een zeisploeg die daar regelmatig maait. Het maaisel wordt zoveel mogelijk afgevoerd. We benutten een deel van het materiaal voor het creëren van een broeihoop voor Ringslangen en andere dieren. De Ringslang komt overigens nog niet voor in het Landje van Gruijters. Ook de Hermelijn gebruikt deze hoop wel eens. We hebben waarnemingen van een Hermelijn die predeert op jonge Visdieven.

- ***Oostelijk deel = Hooiland***
  Het beheer vindt plaats door ***begrazing en maaien***. Boer Bert Smolenaars laat hier vanaf laat in het voorjaar tot in het najaar koeien lopen. Eén keer per jaar brengt hij wat ruige mest op. In de winter en het voorjaar is het lage deel van het gebied te nat voor begrazing. Na 15 juni wordt het gebied door de boer ***gemaaid*** om de hooi als wintervoer te gebruiken. Hij maait afhankelijk van de grasgroei één of twee keer

per jaar. De hoge voorjaarswaterstand zorgt voor een uitgesteld groeiseizoen van het gras en de kruiden. Voor de maaibeurt in juni controleren vrijwilligers het gebied op nesten en/of jongen vogels.

- ***Greppelland***
  Het gebied direct ten noorden van het rietveld is botanisch waardevol. Het dreigde echter volledig dicht te groeien met grote pollen Pitrus. Door financiële steun van de J.C. Ruigrok Stichting is het mogelijk om het regelmatig te maaien en het maaisel af te voeren. Dat laten we in het winterseizoen liefst tijdens vorst doen door medewerkers van Natuurlijke Zaken met aangepast materieel. In de zomer wordt het door de pachter gemaaid en aanvullend door onze zeisploeg.

Het maaien en zeisen gebeurt vooral buiten het broedseizoen, maar het is onvermijdelijk aan de randen van het gebied ook in het broedseizoen te maaien. Dit is noodzakelijk om het vosenraster vrij te houden van begroeiiing (anders verliest het draad spanning) en om het uitzicht rondom de plas te behouden. Dit is belangrijk voor de meeste soorten eenden en steltlopers, maar ook voor natuurliefhebbers die van de vogels willen genieten.
Het graslandbeheer staat zo veel mogelijk ten dienste van de natuur. De weelderige groei van gras en kruiden kan worden teruggedrongen door een aantal jaar geen mest op te brengen. Er is minstens 2 à 3 jaar zonder mest nodig voordat enig effect op de vegetatie wordt gezien. Gelukkig wordt er weinig mest gebruikt.

Beheer van broedeilanden

Het beheer van de twee broedeilanden bestaat uit het eenmaal per jaar verwijderen van alle vegetatie tijdens de werkdagen. Sinds 2023 voegen we zout toe. Dit heeft een remmende werking op de groei van met name Brandnetel en Wilgenroosje en vergemakkelijkt het kaal maken van de eilanden. Het zout lost langzaam op en komt in het water terecht. Omdat het water al brak is, is het toegevoegde zout geen enkel probleem.
Periodiek moet er grind worden aangevuld op de eilanden, omdat de hoeveelheid grind in de loop der jaren afneemt (doordat grind wegzakt in de modder en omdat er altijd wat grind wordt meegenomen bij het afvoeren van plantaardig materiaal). Bij voorkeur wordt grind aangebracht tijdens een vorstperiode, aangezien het dan relatief eenvoudig op de eilanden is te krijgen. Als vorst ontbreekt dan wordt het grind aangebracht tijdens de werkdag in februari (of een ingelaste werkdag). We gebruiken dan een kano om het grind te vervoeren.

Om de broedvogels op de eilanden veilig te kunnen laten broeden, is het ***plaatsen van een vossenraster*** nodig zo leert de ervaring. In februari, begin maart plaatsen we het vossenraster, meestal met een aparte werkgroep. Het werk bestaat uit het plaatsen van houten en kunststof palen, het spannen van een dubbele rij draden en het aanbrengen van bedrading bij de damhekken. Gedurende het broedseizoen maaien we regelmatig de vegetatie bij de draden, omdat anders de spanning op de draden teveel afneemt. Tot voor kort voerden we dit uit met heggenscharen, vanaf seizoen 2026 zullen we dat doen met een elektrische bosmaaier. In augustus verwijderen we de draden en kunststof palen. Alleen een deel van de houten palen (van hardhout) laten we staan.

Rietbeheer

Tot 2023 bestond het beheer uit het driejaarlijks maaien van delen van het rietveld. Dit werd gedaan met een éénasser. Aangezien het hier gaat om droog landriet en we geen botanische doelstelling hebben, ontvingen wij het advies om dit niet meer te doen. Het heeft namelijk weinig meerwaarde in dit voedselrijke systeem en het vraagt veel inspanning. Ook kostte het naar verhouding veel geld. Het rietveld wordt voortaan alleen gecontroleerd op de groei van bomen en struiken. Deze worden met wortel en al verwijderd. Een uitzondering wordt gemaakt voor één vlier, die al jaren dienst doet als zangpost voor vogelsoorten als Blauwborst en Rietgors. Rietvelden raken zonder beheer na verloop van tijd begroeid met bomen. Bovendien groeit het riet langzaam het omliggende weiland in. Dit willen we voorkomen.

Overig beheer

- De ***nestgelegenheid voor Bergeend en IJsvogel*** wordt jaarlijks gecontroleerd en indien nodig hersteld (schoonmaken broedpijpen, herstel).
- Het ***periodiek schoonmaken van duikers***, met het oog op een goede doorstroming van het water.
- ***Verwijderen van zwerfvuil***, tijdens de werkdagen in februari en augustus-september.
- Enkele **knotwilgen** worden jaarlijks of om de twee jaar geknot.

Beheerkalender

Op basis van het bovenstaande is een jaarlijkse beheerkalender opgesteld (zie bijlage 1). De exacte planning hangt af van de ontwikkeling van de vegetatie in een bepaald jaar en de weersomstandigheden.

Beheermonitoring en verder onderzoek

Om het beheer en de stand van het water te kunnen evalueren en optimaliseren is het belangrijk zoveel mogelijk gegevens over het voorkomen van planten en dieren te verzamelen. Nu worden alleen de vogels in het gebied zeer regelmatig geteld. Er zijn broedvogeltellingen en elke week worden alle vogels geteld. We streven er naar ook de andere soortgroepen zoals zoogdieren en dagvlinders te monitoren. We gaan daarom op zoek naar vrijwilligers die bijvoorbeeld de zoogdieren, dagvlinders en wellicht ook planten kunnen monitoren.
Ook willen we graag onderzoeken hoe het komt dat het Landje van Gruijters daalt en de ondiepe plassen elk jaar groter worden. Waarschijnlijk heeft dit te maken van de ligging in het Oer-IJ.

7. Overige activiteiten en aandachtspunten

Naast onze constante aandacht voor vogels willen we ons in de toekomst meer bezighouden met zoogdieren, planten en dagvlinders. Daarvoor is een betere monitoring noodzakelijk. Voordat je beheermaatregelen neemt moet je weten welke soorten in het gebied voorkomen. Daarnaast willen we heel graag weten hoe het komt dat de ondiepe plassen steeds iets groter worden en hoe het komt dat er steeds nieuwe ontstaan. Het land zakt, maar niet door inklink zoals in veenweidegebieden of in droge klei. Er zijn enkele hypotheses, maar dit is nooit onderzocht. We zullen aan de slag moeten met grondmonsterguts.

De samenwerking met een pachter is voor ons ook een belangrijk aandachtspunt. Begrazing is belangrijk voor de weidevogels en maaien houdt het gebied open. Er zal ooit een nieuwe pachter komen en we willen graag betrokken worden bij de keuze die gemaakt zal worden door personeel van Spaarnwoude Park.

De komende jaren wordt de Redoute in opdracht van Spaarnwoude Park opnieuw geprofileerd. De asfaltweg wordt versmald en er komt een voetspoor naast de weg. We zijn blij met deze wijziging. Wandelaars kunnen zo veiliger het rondje Landje van Gruijters lopen en vooral bij excursies is dit een grote verbetering. Mogelijk wordt dit project gecombineerd met het vervangen van de populieren voor knotwilgen.

De komende jaren krijgt Fort benoorden Spaarndam zeer waarschijnlijk een gebruiker. We volgen dit nauwgezet omdat we een ruimte in het fort gebruiken voor opslag van materialen en omdat we niet willen dat het gebruik van het fort verstoring oplevert van de natuur in het Landje van Gruijters.

Verder nemen we contact op met de provincie Noord-Holland om te overleggen over het beheertype van de ondiepe plassen in het Landje van Gruijters. Deze zijn licht brak en niet zoet zoals nu in het beheerplan van de provincie staat.

8. Communicatie

Naast natuurbeheer is communicatie en voorlichting een belangrijk aspect van het beheren van een natuurgebied. Daarom hebben we deze communicatieparagraaf op in het beheerplan.

Doelgroepen

De doelgroepen waarop we onze communicatieactiviteiten richten zijn:

- Vrijwilligers
- Omwonenden van het Landje
- Bezoekers
- Natuurliefhebbers in de regio

Boodschap

Het Landje van Gruijters is een rijk natuurgebied van 9 ha, waar je veel watervogels van dichtbij kunt zien en fotograferen. Vrijwilligers beheren dit brakwater gebied aan de hand van een beheerplan. Het ligt in Spaarnwoude Park vlakbij Spaarndam. Naast vogels zijn ook andere dieren en planten en de ontstaansgeschiedenis bijzonder. Vogelaars en omwonenden hebben op 14 oktober 2016 de stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters opgericht om de toekomst van dit gebied veilig te stellen. Dit op verzoek en in nauw overleg met Spaarnwoude Park.

Communicatiemiddelen

Website

De website landjevangruijters.nl geeft alle basisinformatie voor bezoekers, achtergrondinformatie over de geschiedenis, het beheer en de verschillende biotopen. Belangrijke pagina's zijn de agenda met een overzicht van activiteiten zoals excursies en werkdagen, de pagina met nieuws en uiteraard de pagina waarmee giften overgemaakt kunnen worden. Op informatiepalen in het Landje verwijzen QR-codes naar deze website. Zodra het nieuwe beheerplan klaar is, publiceren we dit op de website zodat iedereen dit kan lezen.

Nieuwsbrief

De nieuwsbrief wordt minimaal vier keer per jaar verstuurd naar de vrijwilligers en belangstellenden. Hij gaat naar ruim 200 mensen en bevat berichten over het beheer, de agenda, bijzondere waarnemingen en belangrijke giften. Zodra het nieuwe beheerplan klaar is en op de website is gepubliceerd, besteden we hier ook een nieuwsbericht aan.

Excursies

Elk jaar in het voorjaar verzorgen gidsen van de Stichting ongeveer 5 excursies waarop geïnteresseerden kunnen inschrijven. Bijzonder is de koffiestop bij een woonboot in Zijkanaal B. Deelnemers betalen € 10 per persoon en dat is een welkome inkomstenbron. Daarnaast zijn er ook excursies voor groepen op verzoek.

Vogelkijkdag

Om te vieren dat de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters 10 jaar bestaat, organiseren we in het voorjaar van 2027 een vogelkijkdag. Op de voorjaarsdag zijn er gidsen aanwezig met telescopen, is de kraam aanwezig waar informatie wordt gegeven over de ecologie van het gebied, de waargenomen soorten, het beheer en het vrijwilligerswerk. Afhankelijk van het succes, wordt een dergelijke dag herhaald.

Vrijwilligersdag

Om de vrijwilligers in het zonnetje te zetten, organiseren we een dagdeel voor hen. Met een excursie, koffie/thee met wat lekkers en het delen van informatie. Het gaat dan om de mensen die actief zijn in het beheer en om mensen die mee doen met de broedvogeltelling, de wekelijkse vogeltelling of andere activiteiten in het Landje van Gruijters. In principe is dit een eenmalige activiteit, maar bij succes kunnen we dit herhalen.

Informatiepalen

In 2018 zijn 5 informatiepalen geplaatst rondom het Landje van Gruijters. Deze geven informatie over de biotopen water, grasland, riet, slik en er is een paal met informatie over de historie. Op de paal verwijst een

QR-code naar de specifieke pagina over dat onderwerp op de website. Zowel de informatie op de website als die op de paal is toe aan vernieuwing. We weten tegenwoordig veel meer en ook het soortenspectrum is gewijzigd. Zo wordt de Argusvlinder niet meer gezien.

Informatiebord
Op de parkeerplaats langs de Redoute vlakbij de Slaperdijk staat al jaren een informatiekast. Deze is ooit door Spaarnwoude Park geplaatst, maar word de laatste jaren niet meer gebuikt. We willen die kast graag gaan gebruiken om iets te laten zien van onze activiteiten. We kunnen er excursies en werkdagen aankondigen, iets vertellen over het beheer en de geschiedenis van het gebied en de waargenomen soorten. Dit uiteraard in nauw overleg met de afdeling communicatie van Spaarnwoude.

De Kraam tijdens de koude Vogeldag in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Januari 2026 / Lida Zaremba.

Kraam
We doen mee met de Kennemer Vogeldag. Sinds 2026 is deze in de Amsterdamse Waterleidingduinen. We staan daar met de kraam om informatie te geven over het gebied, mensen te interesseren in de excursies en vrijwilligers te werven. We gebruiken daarin panelen die geactualiseerd moeten worden. Het is goed om die op niet al te lange tijd te vernieuwen zodat we ze ook kunnen inzetten bij de Vogelkijkdag en de Vrijwilligersdag.

Andere communicatiemiddelen
Om reclame te maken voor de excursies, de vogelkijkdag en werkdagen verspreiden we zo nodig **persberichten** onder de lokale pers. We proberen ook rond het jubileum een **artikel** te krijgen in het Haarlems Dagblad/IJmuider Courant en een **podcast** in de serie Tierelier. Ook zou een zou een **tv-programma** leuk zijn, we denken aan Binnenstebuiten of Natuurlijk Noord-Holland. Ook zullen we meer samenwerken met de afdeling Communicatie van Spaarnwoude Park. Onze activiteiten kunnen bijvoorbeeld geplaatst worden op SpaarnwoudePark.nl.

	Vrijwilligers	Omwonenden	Bezoekers	Natuurliefhebbers
Website	x	x	x	x
Nieuwsbrief	x	x		
Excursie			x	x
Vogelkijkdag		x	x	x
Persberichten				x
Vrijwilligersdag	x			
Informatiepalen			x	
Kraam			x	x

Inzet communicatiemiddelen per doelgroep

Literatuurlijst

Bloem, A. 2014. Plan van aanpak beheer Landje van Gruijters door vrijwilligers. Haarlem.

Grontmij, 2002. Beheer van landje van Gruijters, Grontmij Advies & Techniek BV. Vestiging Noord-Holland, Alkmaar.

Huijssteeden, E. van & Stuart, J. 2017. Beheerplan Landje van Gruijters 2018-2025. Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters.
https://landjevangruijters.nl/downloads/BeheerplanLandjevanGruijters2018-2025.pdf

Kruijsen, B. 2010. Natuurvisie Spaarnwoude. Rapport in opdracht van Recreatieschap Spaarnwoude.

https://www.natuuradvies.nl/downloads.php

Melman, D. & Jonker, N. 2022. Een verkennend onderzoek naar de functie van verzamelplekken van Grutto's. Limosa 95: 96-104.

Provincie Noord-Holland 2025. Natuurbeheerplan 2026. Haarlem
Rapport: https://www.noord-holland.nl/bestanden/pdf/Actueel/Natuurbeheerplan%202026.pdf
Kaarten: https://apps.vertigisstudio.eu/web/?app=3efb024c5e3b41ffb4cee8ae48dbf981

Timmermans, M. 2024. Functie van het Landje van Gruijters voor moerasvogels. Scriptie Aeres Hogeschool, Dronten

Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters, 2017. Jubileumaanvraag J.C Ruigrokstichting, Een mooie toekomst voor het Landje van Gruijters.

https://landjevangruijters.nl/downloads/subsidieaanvraag-LandjevanGruijters.pdf

Bijlage 1. Beheerkalender voor het jaarlijkse onderhoud

In onderstaande tabel staan de maatregelen die in hoofdstuk 6 genoemd worden, opgesomd per tijdvak. Het precieze uitvoermoment is afhankelijk van weersomstandigheden, beschikbaarheid vrijwilligers, etc.

Wanneer	**Maatregel**	**Uitvoering**
Jaarrond	Waterbeheer	Vrijwilligers
Winter	Periodiek grind aanvullen broedeilanden	Vrijwilligersdag
Februari	Boompjes verwijderen uit rietveld	Vrijwilligers
Februari	Zwerfvuil verwijderen	Vrijwilligersdag
Februari	Kunstnesten controleren	Vrijwilligersdag
Februari	Strooizout op broedeilanden	Vrijwilligersdag
Februari	Pitrus en riet maaien (als het machinaal kan)	Pachter
Februari	Wilgen knotten	Vrijwilligersdag
Februari	Zout strooien tegen plantengroei	Vrijwilligersdag
Februari-juli	Vossenraster plaatsen en aansluiten en weghalen	Vrijwilligersdag en Vossenrasterploeg
Februari-Maart	Pitrus en riet maaien	Zeisploeg
April-Juli	Riet en gras onder vossenraster maaien	Vrijwilligers
Mei-november	Begrazing door koeien en schapen	Pachter
Juni-september	Grasoogst	Pachter
Juni	Voor maaien grasland controleren op nesten	Vrijwilliger
Augustus-december	Pitrus en riet maaien	Zeisploeg
September of februari	Schoonmaken broedeilanden	Vrijwilligersdag
September	Zwerfvuil verwijderen	Vrijwilligersdag
September	Broeihoop aanleggen met takken en maaisel	Vrijwilligersdag
September	Duikers schoonmaken vanwege doorstroming	Vrijwilliger